



## TÜRK VE SURIYELİ BEŞ YAŞ ÇOCUKLARIN OYUNLARININ ÇİZİMLERİ YOLUYLA İNCELENMESİ

Doç. Dr. Pınar BAĞÇELİ KAHRAMAN\*

Betül ARABACIOĞLU\*\*

### ÖZ

Bu araştırmanın amacı okul öncesi eğitim kurumuna devam eden Türk ve Suriyeli beş yaş çocuklarının oyun algılarını ortaya çıkarmaktır. Bu amaç doğrultusunda Türk ve Suriyeli çocukların oyun oynamak istedikleri yerler, oynamak istedikleri kişiler ve oyuncakları incelenmiştir. Türk ve Suriyeli beş yaş çocuklarında oyun algısını karşılaştırılmalı olarak inceleyen bu araştırmada fenomenolojik yaklaşım kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu uygun örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Araştırma kapsamına Kilis il merkezinde Suriyeli ve Türk çocukların bir arada eğitim gördüğü bir anaokulu alınmıştır. Çocukların 50'si (%49,5) Türk, 51'i (%50,5) Suriyelidir. Araştırmada görüşmeler yoluyla elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Çocukların çizdikleri ve belirttikleri oyunlar evcilik, yapı-inşa, hayali ve taklit, doğal malzemelerle oyun ve dışarıda oynanan oyunlar temalarıyla incelenmiştir. Oyuncak türleri temsili oyuncaklar, yapı oyuncakları, yer değiştirme oyuncakları ve eğitsel oyuncaklar olarak belirlenmiştir. Çocuklardan oyun oynamak istedikleri yer, kişi ve oyuncakları içeren bir resim yapmaları istenmiştir ve çizimleri ile ilgili yapılandırılmış görüşme yapıp resimlerin üzerine not edilmiştir. Bu araştırmada Türk ve Suriyeli çocukların oyunları incelenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda, çocukların daha çok dış oyun alanlarında oynamayı tercih ettikleri belirlenmiştir. Suriyeli kız çocukların büyük oranda bahçede ve parkta oynamayı, Türk kız çocuklarının ise iç oyun alanlarında oynamayı tercih ettikleri belirlenmiştir. Yapılan bu araştırma sonucunda; Türk kız çocuklarının en fazla tercih ettiği oyun evcilik iken, Suriyeli kız çocuklarının parkta salıncak/kaydırak binmek olduğu saptanmıştır. Ayrıca çocukların temsili oyuncakları daha fazla tercih ettikleri belirlenmiştir.

**Anahtar Kelimeler:** Oyun, Türk çocuklar, Suriyeli çocuklar, oyun algıları

### INVESTIGATION OF FIVE YEAR OLD TURKISH AND SYRIAN CHILDREN'S PLAY BY EXAMINING THEIR DRAWINGS

### ABSTRACT

The purpose of this study is to reveal the play perceptions of five year old Turkish and Syrian children. For this purpose the places where Turkish and Syrian children want to play, whom they want to play with and their toys were examined. Phenomenological approach was used in the research. The study group of the research was determined with an appropriate sampling method. A preschool in which

\* Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, pinarbag@uludag.edu.tr, Orcid ID: 0000-0002-0551-7741

\*\* Milli Eğitim Bakanlığı, betularabacioglu@gmail.com, Orcid ID: 0000-0003-3243-1190

Syrian ( f=51, 50,5%) and Turkish (f=50; 49,5%) children are educated together in the city centre of Kilis was included in the study. Within the scope of the research Turkish and Syrian children were asked where they want to play, who they want to play with and which toy they want to play with most and they were asked to draw pictures imagining all these questions and their answers were noted down on their drawings. Data obtained by interviews in the research was analysed with descriptive analysis. The games that children drew and described were examined with themes such as play house, building, imaginary and imitation, playing with natural materials and games played outside. Toy types were determined as representative toys, building toys, educational toys and displacement toys. The games of Turkish and Syrian children were searched. As a result of this study it was determined that children prefer playing in outdoor spaces more. It was determined that Syrian female children prefer in the garden or playground more on the other hand Turkish female children prefer playing in indoor spaces. While playing house is the game Turkish female children preferred mostly, it was determined that Syrian children stated that they prefer swings and slides in the playgrounds. Also it was determined that children mostly preferred representative toys.

**Keywords:** Play, Turkish children, Syrian children, play perceptions

## 1. GİRİŞ

Çocuğun öğrenme sürecini etkin bir şekilde gerçekleştiren oyun, amacı olan ya da olmayan, kuralları olan ya da olmayan, onun gelişimini tüm yönüyle destekleyen ve yaşamının önemli bir parçası olarak tanımlanabilmektedir (Baykoç-Dönmez, 1992). Oyun çocuğun hayatta gerekli olan bilgi, beceri ve davranışları öğrenmesini sağlamakla birlikte, insanlarla ilişki kurmasında ve bireylerin farklı rollerini anlamasında etkin rol oynamaktadır. Ayrıca oyun doğumdan itibaren çocuğun birçok duyu organının beraber çalışmasını ve bunun doğal bir sonucu olarak onun dünyayı daha hızlı kavramasını sağlamaktadır (Pehlivan, 2012; Saracho, 1996; Seyrek ve Sun, 2006). Huizinga (2006) da oyunu kültürü üreten ve sürdüren bir etkinlik olarak görmekte ve insanı oyun oynayan insan anlamında Homo Ludens kavramıyla ifade etmektedir. Çocuk içinde yaşadığı kültürü de oyunlarına yansıtmakta ve oyunlarında kültürünü yaşamaktadır. Çocuğun cinsiyeti, yaşı, ailenin sosyo-ekonomik durumu, kültürel özellikler ya da teknoloji gibi faktörler çocukların oyun ve oyuncak tercihlerini etkilemektedir (Aksoy, 2014). Her ne kadar çocukların oynadıkları oyun ve oyuncaklar farklılık gösterse de çocukların ilgilerine göre oyunları farklı şekillerde sınıflandırmak mümkündür. Çocuk oyunları, çocukların bebekler, ev eşyaları gibi oyuncakları temsili kullanarak ana-baba rollerini canlandırdıkları, yemek pişirdikleri, ütü yaptıkları oyunlar olan evcilik oyunları; lego, kil gibi yapı oyuncaklarını kullanarak çeşitli yapılar oluşturdukları ve bozuk araçları tamir ettikleri yapı-inşa oyunları, oyuncaklarıyla insan ya da gerçek nesnelere arasında kravat, polis, asker kıyafetleri gibi materyallerle ya da materyalsiz hayali bir iletişim gerçekleştirdikleri hayali ve taklit oyunları ve içinde yaşadığı doğa ve çevrede var doğal malzemelerle oynanan doğal malzemelerle oyunlar ve bisiklet, top gibi yer değiştirmeyi sağlayan oyun araçları ile dışarıda oynanan oyunlar olmak üzere beş kategoride sınıflandırılmaktadır (Manning ve Sharp, 1977).

Resim yoluyla da çocuğun düşünce şekli, duyguları, çevresiyle olan ilişkileri ve yaşantıları anlaşılabilir. Çocukların çizimleri onların iç dünyalarının bir aynasıdır (Cherney, Seiwert, Dickey ve Flichtbeil, 2006) ve çocuklar, çizimleri aracılığı ile bilinçli ya da bilinçsiz olarak kendilerini ve çevrelerindeki insanları nasıl algıladıklarını göstermektedirler (Çakmak ve Darıca, 2012). Kullandığı beyaz kağıt bir anlamda; çocuğun yaşamı, kağıda çizdikleri ise kendi yaşantılarıdır (Metin Aslan ve Üstün, 2013).

Türkiye’de 3,6 milyonu aşan Suriyeli mültecilerin yaşadığı belirtilmektedir. Kilis ili ise Suriyeli nüfusun en yoğun olduğu illerimizden biridir. Suriye’den Türkiye’ye yapılan bu göçler esnasında insanlar ailelerini, eşyalarını ve hayatlarını geride bırakmak zorunda kalmışlardır (Erdoğan, 2017). Göçle gelen çocukların okul öncesi dönemde psikolojik, eğitim, ekonomik, sağlık, sosyal ve kültürel olarak sorunlar yaşayabildikleri ve bu yaşadıkları sorunların çocuklarda kalıcı davranışsal ve psikolojik problemlere yol açabildiği belirtilmektedir (Anthony, Olu ve Bazza, 2020; Block, Cross, Riggs ve Gibbs, 2014; Erdoğan, 2017; Sirin ve Aber, 2018; Söhn ve Özcan, 2006; Uluocak, 2009). Yeni bir dile, kültürel olarak farklı bir çevreye uyum sağlamada güçlük yaşayan bu çocukların içinde yaşadıkları toplumun özelliklerinin özellikle oyunlarının incelenerek bilinmesinin, onların topluma uyumlarını kolaylaştırmada önemli bir etken olduğu düşünülmektedir. Çocukların aile ve çevre koşullarından etkilendikleri, ailenin bilgi ve becerilerin edinildiği yer olduğu (Sapsağlam ve Ömeroğlu, 2015) ve özellikle okul öncesi dönemde oyunlar yoluyla çocuk hakkında bilgilerin edinilebileceği (Pehlivan, 2016) belirtilmektedir.

Genel olarak çocukların algıları içinde yaşadıkları toplumdan etkilenmektedir. Bu nedenle çocukların oyuna yönelik algılarının bilinmesinin toplumun çocuğa ve oyuna bakışını belirlemede önemli bir etmen olduğu söylenebilir. Dolayısıyla küçük çocukların oyunlarında kültür farklılığının etkili olabileceği görülmektedir. Alan yazın incelendiğinde, Türkiye’de (Erbay ve Durmuşoğlu Saltalı, 2012; Erden ve Alisinanoğlu, 2002; Koçyiğit ve Baydilek, 2015; Pilten ve Pilten, 2013; Sapsağlam, 2018; Tuğrul, Metin Aslan, Ertürk ve Altınkaynak, 2014; Yılmaz ve Pala, 2019) oyuna yönelik çocuk, aile ve öğretmen görüşlerinin ele alındığı ilgili çeşitli çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Ördem ve Yıldız (2018) ilkökul 3. Sınıf çocuklarının oyun kavramına ilişkin algılarını Bir Adam Çiz Testiyle belirlemeye çalışmışlardır. Ayrıca Kesicioğlu, Hacıbrahimoğlu ve Aktaş (2019) çocukların çizimleri yoluyla oyun algılarını incelemişlerdir. Duman ve Temel (2011) ise Türk ve Amerikalı çocukların; Gülay Ogelman, Aytaç, Erol, Erdentuğ, Yolaç ve Özbilenler (2019) Türk ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşı çocukların, Bayar Çelebi (2007) ise Türk ve Azerbaycanlı çocukların oyun davranışlarını incelemiştir. Ancak Türk çocukları ile Suriyeli çocukların oyun algılarının resimleri yoluyla incelendiği bir çalışmaya ulaşılamamıştır.

Ailelerin çocukları doğmadan önce Türkiye’ye geldiği düşünüldüğünde; kültürlerin kaynaşmaya başladığı da düşünülebilmektedir. Ancak Kilis ilinde çok sayıda Suriyelinin bir arada yaşadığı da göz ardı edilmemelidir. Bu açıdan aynı ili hatta aynı okulu paylaşan bu iki farklı kültürün oyunlarında da farklılıkların görüleceğinden yola çıkarak, çalışmanın alan yazına katkı sağlayacağı ve gelecek çalışmalara rehberlik edebileceği düşünülmektedir. Bu araştırmmanın amacı okul öncesi eğitim kurumuna

devam eden Türk ve Suriyeli beş yaş çocuklarının oyun algılarını ortaya çıkarmak ve benzerlik ve farklılıkları karşılaştırmaktır.

## 2. YÖNTEM

Bu araştırma, Türk ve Suriyeli beş yaş çocuklarında oyun algısını karşılaştırılmalı olarak inceleyen nitel bir çalışmadır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden, bireylerin bir kavrama ilişkin algılarını, hislerini, betimlemelerini ve görüşlerini ortaya çıkarmayı amaçlayan fenomenolojik (olgu bilim) yaklaşım kullanılmıştır (Patton, 2014). Bu desende bir fenomen (olgu) ele alınmakta ve bireylerin kendi bakış açılarıyla bu olgulara yönelik algılarının ve deneyimlerinin belirlenmesi yoluna gidilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2006; Saban ve Ersoy, 2016). Bu araştırmada çocukların çizimlerinden yola çıkarak olgu olarak ele alınan oyuna ilişkin deneyim ve algılarının karşılaştırmalı olarak belirlenmesi amaçlanmıştır. Çocukların algılarının belirlenmesinde resim çiz ve anlat tekniği kullanılmıştır. Araştırmacı objektif değerlendirme yapabilmek için çocukla resim çizdikten görüşmüş ve not almıştır.

### 2.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu uygun örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Uygun örneklemede araştırmacılar, kolaylıkla erişilebilen, araştırma kapsamına girmeyi kabul eden kişileri araştırmaya dahil etmektedirler (Johnson ve Christensen, 2014). Araştırma 2018-2019 eğitim öğretim yılında Kilis il merkezinde Suriyeli ve Türk çocukların bir arada eğitim gördüğü bir anaokulunda uygulanmıştır. Araştırma kapsamına alınan çocukların 50'si (%49,5) Türk, 51'i (%50,5) Suriyelidir. Türk çocukların 24'ü (%48) kız, 26'sı (%52) erkek; Suriyeli çocukların 32'si (%62,75) kız, 19'u (%37,25) erkektir.

**Tablo 1.** Araştırma Kapsamına Alınan Çocukların Uyruk Ve Cinsiyetlerine Göre Demografik Bilgiler

Demografik Bilgiler	Uyruk												Genel Toplam		
	Türkiye Cinsiyet				Suriye Cinsiyet				Toplam						
	Kız		Erkek		Kız		Erkek		Kız		Erkek		f	%	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
	Yok	1	4,7	1	3,85	5	15,6	2	10,5	9	16,1	3	5,5	12	11,88
	İlkokul	7	29,2	10	38,5	13	40,6	10	52,6	20	35,7	20	36	40	39,6
Anne Eğitim Düzeyi	Lise	4	16,7	7	26,9	7	21,9	2	10,5	11	19,6	9	16	20	19,8
	Ön lisans	2	8,3	1	3,85	1	3,13	1	5,26	3	5,36	2	3,6	5	4,95
	Lisans	10	41,7	7	26,9	6	18,8	4	21,1	16	28,6	11	20	27	26,73
	Toplam	24	100	26	100	32	100	19	100	56	100	55	100	101	100
Anne	Sağ	24	100	26	100	31	96,9	19	100	54	96,4	46	102	100	99,01

yaşama durumu	Sağ değil	0	0	0	0	1	3,13	0	0	1	1,79	0	0	1	0,99
	Toplam	24	100	26	100	32	100	19	100	56	100	45	100	101	100
Baba yaşama durumu	Sağ	20	83,3	26	100	8	25	8	42,1	28	50	35	78	63	62,38
	Sağ değil	4	16,7	0	0	24	75	11	57,9	24	42,9	11	24	38	37,62
	Toplam	24	100	26	100	32	100	19	100	56	100	45	100	101	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırma kapsamına alınan çocukların %39,6’sının annesi ilköğretim, %26,7’sinin annesi lisans mezunudur. Çocukların annelerinin %99’u sağken, babaların 37,6’sı sağ değildir. Araştırma kapsamına alınan çocukların hepsi Türkiye doğumludur ve daha önce okul öncesi eğitim almamışlardır.

## 2.2. Veri Toplama Aracı

Araştırmada araştırmacılar tarafından hazırlanan bir değerlendirme formu kullanılmıştır. Formun ilk bölümünde çocuğun cinsiyeti, yaşını, baba ve annenin yaşama durumunu içeren kişisel bilgiler ile yer almaktadır. İkinci bölümünde çocukların görüşlerini almak amacıyla yarı yapılandırılmış görüş formu oluşturulmuştur. Bu bölümde “Nerede oyun oynamak istersiniz?”, “Kiminle oynamak istersiniz?”, “En çok hangi oyuncakla oynamak istersiniz?”, “Hangi renkler kullanılmış?” soruları yer almaktadır. Çocuklar resimlerini çizdikten sonra, onlarla görüşme yapılmış ve sorulara verdikleri cevaplar resimlerinin arkasına not edilmiştir.

## 2.3.Uygulama

Okul öncesi dönem çocukları genel olarak bir konu hakkında konuşmak istemezler. Onlarla yapılan araştırmaların en zor noktalarından biri bir konu hakkında onlardan bilgi almaktır. Ancak bir konu hakkında resim çizmeleri istendiğinde ya da onlarla oyun oynandığında kendilerini daha rahat ifade edebilirler. Bu nedenle çocukların algılarının, hislerinin, deneyimlerinin belirlenmesinde resim çiz ve anlat tekniği en etkili yöntemlerden biridir. Bu teknikte araştırmacının objektif değerlendirme yapabilmesi için çocukla, resim çizdikten sonra resimle ilgili görüşmesi ve notlar alması beklenmektedir (Ersoy ve Türkkkan, 2009). Bu araştırmada, araştırma kapsamına alınan Kilis ili okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden Türk ve Suriyeli çocuklara “Nerede oyun oynamak istersiniz?”, “Kiminle oynamak istersiniz?”, “En çok hangi oyuncakla oynamak istersiniz?”, soruları yöneltilmiş ve bunları hayal ederek resim çizmeleri istenmiştir. Çocuklar resim yaparken kullanacakları malzemeler açısından serbest bırakılmıştır. Daha sonra çocuklara çizdikleri resimlerde kimi, nereyi ve hangi oyuncak ya da oyuncakları çizdikleri sorulmuş ve resimlerin üzerine not edilmiştir. Araştırmacılarından biri, sınıf öğretmenleri ile birlikte sınıflara girerek çalışmayı uygulamıştır. Çocukların resimlerini bitirmeleri için herhangi bir zaman sınırlaması konmayarak, bitirmeleri beklenmiştir. Resimlerin yapılması ve bireysel görüşmeler yaklaşık 30 dakika sürmüştür. Çocukların tümüne yönerge aynı anda uygulanmıştır. Sınıf içerisinde masalar ayrı ayrı yerleştirilmiş ve çocukların birbirlerinden mümkün

olduğunca uzak olmalarına dikkat edilmiştir. Sınıf öğretmeni ile sınıflara girildiği için sınıf kontrolü daha kolay sağlanmıştır.

Araştırmanın gerçekleştirilmesinde 2018-2019 yılı Güz döneminde Kilis ili İl Millî Eğitim Müdürlüğünden gerekli izin alınmış ve gönüllü olan okulda, gönüllü öğretmenlerle araştırma gerçekleştirilmiştir. Çocuklara resim çizilip, resimle ilgili konuşulacağı belirtilmiş ve katılmak isteyip istemedikleri sorulmuştur. Çocukların hepsi çalışmaya katılmış olup isimleri alınmamıştır.

#### **2.4. Verilerin Analizi**

Araştırmada görüşmeler yoluyla elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Betimsel analizde elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunulmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu araştırmada çocukların çizimlerinden elde edilen veriler önceden belirlenmiş olan temalar altında kodlanmıştır. Kodlamalar, ilk önce tablo halinde yerleştirilmiş ve sonra yorumlanmıştır. Ayrıca bu çalışmada çocukların çizdikleri resimlerden örnekler verilmiştir. Güvenirliliği sağlamak amacıyla, iki araştırmacı tarafından resimler anlam ve içerik bakımından ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Daha sonra incelemeler bir araya getirilmiş ve karşılaştırmada bulunularak görüş ayrılıkları dikkate alınmış ve görüş birliği belirlenerek hesaplama yoluna gidilmiştir. Uzmanlar arası genel uyuma katsayısı .83,5 olarak belirlenmiştir. Çocukların çizdikleri resimlerin saklı tutulması ve gerektiğinde paylaşılabilir olması çalışmanın güvenilirliğinin bir diğer kanıtıdır.

Resimler incelenirken konunun çocuk tarafından nasıl algılandığı ve yansıtıldığı üzerinde durulmuş, estetiğe dikkat edilmemiştir. Çocukların çizdikleri ve belirttikleri oyunlar Manning ve Sharp'ın (1977) oyun kategorisi göz önünde bulundurularak temalaştırılmıştır. Buna göre oyunlar evcilik, yapı-inşa, hayali ve taklit, doğal malzemelerle oyun ve dışarıda oynanan oyunlar temalarıyla incelenmiştir. Oyuncak türleri de evcilik oyunlarında kullanılan bebek, ütü gibi temsili oyuncaklar, yapı inşa oyunlarında kullanılan lego, blok gibi yapı oyuncakları ev dışı oyun alanlarında tercih edilen scooter (ittirgit), bisiklet gibi yer değiştirme oyuncakları olarak sınıflandırılmıştır. Kitaplar da eğitsel oyuncak teması altında ele alınmıştır. Resimlerde kullanılan renklerin çeşitliliği de ayrıca incelenmiştir. Bu çalışmada, Türk- Suriyeli olması ve cinsiyetlere göre görüş ve algıların ortaya konulması amaçlandığı için frekans yüzde dağılımından yararlanılmıştır. Çocukların resimlerinde yer alan her bir nesne ayrı ayrı kodlanmıştır. Bir çocuk hem yapı oyuncakları hem de temsili oyuncaktan bahsettiyse ayrı kod verilmiş ve frekans olarak eklenmiştir. Örneğin resminde kırmızı ve maviyi kullanmayı tercih eden bir çocuk hem kırmızı hem de maviyi tercih ediyor şeklinde kodlanmış ve bu durum frekans olarak yansıtılmıştır.

### **3. BULGULAR**

Tablo 2'de araştırma kapsamına alınan çocukların oyun oynamak istedikleri yerlere ilişkin bilgiler verilmiştir.

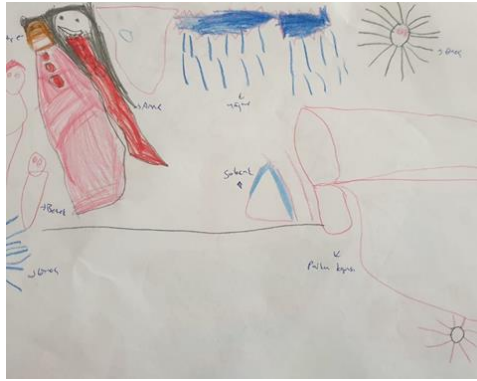
**Tablo 2.** Araştırma Kapsamına Giren Çocukların Oyun Oynamak İstedikleri Yerler

Tema	Kodlar	Türk- Kız		Türk- Erkek		Suriyeli- Kız		Suriyeli Erkek	
		f	%	f	%	f	%	f	%
Dış Oyun Alanları	Park	9	100	10	71,4	12	44,4	4	25
	Bahçe	0	0	0	0	14	51,9	2	12,5
	Dağ	0	0	0	0	0	0	3	18,75
	Sokak	0	0	0	0	1	3,7	3	18,75
	Futbol sahası	0	0	2	14,3	0	0	3	18,75
	Havuz	0	0	1	7,14	0	0	1	6,75
	Hayvanat bahçesi	0	0	1	7,14	0	0	0	0
	Toplam	9	100	14	100	27	100	16	100
İç Oyun Alanları	Dramatik Oyun Merkezi	6	40	0	0	0	0	0	0
	Ev	4	26,7	3	21,4	5	100	7	100
	Kitap Merkezi	2	13,3	0	0	0	0	0	0
	Okul	2	13,3	4	28,6	0	0	0	0
	Çatı(Dam/Teras)	1	6,7	0	0	0	0	0	0
	Blok merkezi	0	0	6	42,9	0	0	0	0
	Çadır	0	0	1	7,14	0	0	0	0
	Toplam	15	100	14	100	5	100	7	100

Tablo 2’de görüldüğü gibi; çocuklar dış oyun alanları temasında sekiz, iç oyun alanları temasında ise yedi farklı kod belirtmişlerdir. Dış oyun alanlarında oynamayı tercih ettiğini belirten 9 Türk kız çocuğunun tamamı, Türk erkek çocukları %70 (f=10), Suriyeli kız çocukları %44,4 (f=12) ve Suriyeli erkek çocukları %25 (f=4) oranında parkta oynamak istediklerini belirtmişlerdir. Suriyeli kız çocuklar %51,9 (f=14) ve Suriyeli erkek çocuklar %12,5 (f=2) oranında bahçede oynamak istediklerini ifade ederlerken, Türk çocuklar bahçeyi tercih etmemişlerdir. İç oyun alanlarında oynamayı tercih eden Türk kız çocuklar %26,7, Türk erkek çocuklar %21,4 oranında evde oynamayı istediklerini belirtirken, Suriyeli kız ve erkek çocukların tamamı evde oynamak istediklerini ifade etmişlerdir.



Resim 1. Erkek arkadaşıyla parkta oynamayı seven Türk kız çocuğun çizimi



Resim 2. Arkadaşlarıyla parkta oynamayı seven Suriyeli kız çocuğun çizimi

Tablo 3. Araştırma Kapsamına Giren Çocukların Oyun Oynamak İstedikleri Kişiler

Tema	Kod	Türk Kız		Türk Erkek		Suriyeli-Kız		Suriyeli Erkek	
		f	%	f	%	f	%	f	%
Akran	Arkadaş	20	80	22	81,5	13	40,6	8	33,3
	Kuzen	1	4	1	3,7	0	0	1	4,17
Yalnız	Yalnız	1	4	1	3,7	1	3,12	4	16,7
Ebeveyn	Anne	1	4	1	3,7	6	18,8	2	8,33
	Baba	0	0	0	0	2	6,25	2	8,33
	Kardeş	2	8	2	7,4	8	25	4	16,7
Kardeş	Abla	0	0	0	0	2	6,25	0	0
	Ağabey	0	0	0	0	0	0	3	12,5
	Toplam	25	100	27	100	32	100	24	100

Tablo 3'te görüldüğü gibi; çocukların oynamak istedikleri kişilere ilişkin çizimleri sonucunda akran, ebeveyn, kardeş ve yalnız olmak üzere dört farklı tema



oluşturulmuştur. Türk kız çocukları %80 (f=20), Türk erkek çocukları %81,5 (f=22), Suriyeli kız çocukları %40,6 (f=13) ve Suriyeli erkek çocukları %33,3 (f=8) oranında arkadaşlarıyla oynamak istediklerini belirtmişlerdir. Yapılan bu araştırmada 3 erkek (1 Suriyeli, 2 Türk) ve 1 Türk kız çocuğun karşı cinsten arkadaşıyla oynamayı tercih ettikleri belirlenmiştir.

**Tablo 4.** Araştırma Kapsamına Giren Çocukların Oynamak İstedikleri Oyunlar

Tema	Kod	Türk Kız		Türk Erkek		Suriyeli Kız		Suriyeli Erkek	
		f	%	f	%	f	%	f	%
Evcilik Oyunları	Evcilik	6	42,9	0	0	0	0	0	0
Yapı-İnşa Oyunu	Lego/Blok	2	14,3	3	30	4	14,3	7	31,8
Hayal ve Taklit Oyunu	Resim	1	7,14	0	0	0	0	0	0
	Araba	1	7,14	0	0	0	0	0	0
Doğal Malzemelerle Oyun	Toprak	1	7,14	1	10	0	0	3	13,6
	Parkta salıncak/kaydırak binmek	5	35,7	2	20	17	60,7	5	22,7
	Top oyunu	3	21,4	2	20	2	7,1	2	9
	Saklambaç	0	0	0	0	5	17,9	0	0
Dışarıda Oynanan Oyunlar	Futbol	0	0	0	0	0	0	3	13,6
	Yüzmek	0	0	2	20	0	0	1	4,5
	Uçurtma	0	0	0	0	0	0	1	4,5
	Toplam	14	100	10	100	28	100	22	100

Tablo 4'te görüldüğü gibi Türk kız çocukları %42,86 oranında evcilik oynamayı, %35,7 oranında parkta salıncak/kaydırak binmeyi ve %21,43 oranında top oynamayı tercih ederken, Suriyeli kız çocukları %60,7 oranında parkta salıncak/kaydırak binmeyi ve %17,9 oranında saklambaç oynamayı tercih etmektedirler. Türk erkek çocukları ise %30 oranında lego oynamayı, %20 oranında ise top oynamayı ve parkta salıncak/kaydırak binmeyi, Suriyeli erkek çocukları da %31,8 oranında lego oynamayı, %22,7 oranında parkta salıncak/kaydırak binmeyi ve %13,6 oranında toprak oynamayı futbolu tercih ettiklerini belirtmişlerdir.



Resim 3. Kardeşiyle çatıda (dam/teras) oynamayı seven Türk kız çocuğunun çizimi



Resim 4. kardeşiyle havuzda yüzmeyi seven Suriyeli erkek çocuğun çizimi

Tablo 5. Araştırma Kapsamına Giren Çocukların Oynamak İstedikleri Oyuncaklar

Tema	Kod	Türk-Kız		Türk-Erkek		Suriyeli-Kız		Suriyeli Erkek	
		f	%	f	%	f	%	f	%
Temsili Oyuncaklar	Bebek	9	47,4	0	0	3	30	0	0
	Örümcek adam	0	0	0	0	0	0	1	4,5
	Hayvan oyuncakları	2	10,5	1	7,1	1	10	0	0
	Uçak	0	0	1	7,1	0	0	1	4,5
	Top	3	13,6	0	0	2	20	2	9
	Araba	1	5,3	8	57	0	0	8	34,8
	Trafik işaretleri	0	0	0	0	0	0	2	9
Yapı Oyuncakları	Lego/Blok	2	10,5	3	21,4	4	40	7	30,4
	Oyun hamuru	0	0	1	7,1	0	0	0	0
Yer Değiştirme	Motor	0	0	0	0	0	0	1	4,5

Oyuncakları	İttir git( Scooter)	0	0	0	0	0	0	1	4,5
Eğitsel Oyuncak	Kitap	2	10,5	0	0	0	0	0	0
	Toplam	19	100	14	100	10	100	23	100

Tablo 5'te görüldüğü gibi; çocukların oynamayı istedikleri oyuncaklar temsili, yapı, yer değiştirme ve eğitici oyuncak temalarına ayrılmıştır. Türk kız çocukları %47,4 (f=9) oranında bebek, %13,6 (f=3) oranında top; Suriyeli kız çocukları %40 (f=4) oranında lego/blok, %30 (f=3) oranında bebek ile oynamak istediklerini belirtmişlerdir. Türk erkek çocukları ise %57 (f=8) oranında araba, %21,4 (f=3) oranında lego/ blok; Suriyeli erkek çocukları da %34,8 (f=8) oranında araba, %30,4 oranında lego/blok ile oynamayı istediklerini belirtmişlerdir.

**Tablo 6.** Araştırma Kapsamına Giren Çocukların Resimlerinde Kullandıkları Renkler

Renk kullanma	Türk-Kız		Türk- Erkek		Suriyeli-Kız		Suriyeli- Erkek	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Tek renk	4	17,4	12	42,9	4	14,3	2	7,1
Çok renk	19	82,6	16	57,1	24	85,7	26	92,9
Toplam	23	100	28	100	28	100	28	100

Tablo 6'da görüldüğü gibi; çocukların kullandıkları renkler tek ve çok renk temalarına ayrılmıştır. Çocukların genel olarak çok renk kullanmayı tercih ettikleri belirlenmiştir.

**Tablo 7.** Araştırma Kapsamına Giren Çocukların Kullanmayı Tercih Ettikleri Renkler

Renk	Türk-Kız		Türk-Erkek		Suriyeli-Kız		Suriyeli-Erkek	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Mavi	14	16,87	13	19,12	21	16,03	19	16,7
Sarı	13	15,7	7	10,3	16	12,21	14	12,3
Kırmızı	11	13,3	4	5,9	14	10,7	13	11,4
Mor	11	13,3	3	4,4	14	10,7	6	5,3
Pembe	10	12,04	5	7,4	21	16,03	8	7,02
Yeşil	9	10,8	8	11,7	13	9,9	19	16,7
Siyah	6	7,2	8	11,8	12	9,2	9	7,9
Kahve	5	6,02	13	19,11	11	8,4	11	9,6
Ten rengi	2	2,4	1	14,7	0	0	0	0

Turuncu	1	1,2	6	8,8	9	6,9	15	13,2
Beyaz	1	1,2	0	0	0	0	0	0
Toplam	83	100	68	100	131	100	114	100

Tablo 7’de görüldüğü gibi; çocukların renk kullanım oranları kodlanmıştır. Buna göre; Türk kız çocuklarının 83, erkek çocukların 68; Suriyeli kız çocukların 131, erkek çocukların ise 114 oranında renk kullanmayı tercih ettikleri görülmektedir. En çok kullanmayı tercih edilen renklerin mavi, sarı ve kırmızı olduğu belirlenmiştir.

### Sonuç ve Tartışma

Türk ve Suriyeli çocukların oyuna yönelik algılarının incelendiği bu araştırma sonucunda, çocukların daha çok dış oyun alanlarında oynamayı tercih ettikleri belirlenmiştir. Dış oyun alanlarında en çok tercih edilen yer parklarken, iç oyun alanlarında ev en çok tercih edilen yer olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca Suriyeli kız çocukların büyük oranda bahçede ve parkta oynamayı, Türk kız çocuklarının ise iç oyun alanlarında oynamayı tercih ettikleri belirlenmiştir. Ayrıca yapılan bu araştırma sonucunda; Türk kız çocuklarının en fazla tercih ettiği oyun evcilik iken, Suriyeli kız çocuklarının parkta salıncak/kaydırak binmek olduğu belirlenmiştir. Türk ve Suriyeli erkek çocukların da en çok tercih ettikleri oyunun parkta salıncak/kaydırak binmek olduğu saptanmıştır. Bu araştırma sonucuna paralel olarak Kesicioğlu, Hacıibrahimoğlu ve Aktaş (2019) da çocukların oyun çizimlerinde park oyuncaklarına yer verdiklerini belirlemişlerdir. Erdoğan, Haktanır, Köksal Akyol ve Çakır İlhan (2004) yaptıkları araştırma sonucunda Türk kız çocukların daha çok kapalı alanları tercih ettiklerini belirlemişlerdir. Can Yaşar, Uyanık Aktulun, Hamiden Karaca ve Teke (2018) okul öncesi eğitimin Suriyeli çocukların gelişimlerine etkisini inceledikleri çalışmada annelerle görüşme yapmışlar ve annelerin ev ortamında kadınların ve kız çocuklarının oyun oynamalarının kendi kültürlerinde kabul edilen bir davranış olmadığını ifade ettiklerini belirlemişlerdir. Bu durumda Suriyeli kız çocukların daha çok dış alana yönelmesine sebep oluyor olabilir. Bu araştırma sonucunda Türk ve Suriyeli kız çocukların tercih ettikleri alanların farklı olmasının nedeninin kültürel farklılıklar ya da yaşantı farklılığı olabileceği düşünülmektedir.

Bu araştırma sonucunda çocukların çoğunluğunun aynı cinsiyetten arkadaşlarıyla oynamayı tercih ettikleri saptanmıştır. Yapılan diğer araştırmalar da 61-72 aylık Türk çocukların daha çok kendi cinsiyetinden arkadaşlarıyla oynamayı tercih ettiklerini belirlemişlerdir (Kesicioğlu, Hacıibrahimoğlu ve Aktaş, 2019; Yavuzer, 2016). Ancak bu araştırma sonucunda Suriyeli çocukların ebeveynleriyle oynamayı da yüksek oranda tercih ettikleri de saptanmıştır. Uzun ve Bütün (2016) Suriyeli çocukların dil problemi yaşadıklarını ve bu nedenle akranlarının çoğunlukla onlarla oynamak istemediklerini ve oyunlarında yalnız kaldıklarını ifade etmektedir. Çakan, Mercan ve Uzun (2018) da Suriyeli çocukların oyunlarının cinsiyet, mizaç ve oyun zevkinden etkilendiğini ancak Suriyeli çocukların beraber oynama eğilimi sergilediklerini belirtmektedirler. Bu durumda Suriyeli çocukların okul dışında ebeveynleri ile oynamayı tercih etmeleri de olağan karşılanabilmektedir. Nitekim yapılan araştırmalar Suriyeli

çocukların dil problemi yaşadıklarını ve bu nedenle okulda da dışlandıklarını göstermektedir (Sirin ve Rogers Sirin; Özger ve Akansel, 2019).

Çocukların temsili oyuncakları daha fazla tercih ettikleri belirlenmiştir. Kız çocukların çoğunlukla bebek, erkek çocukların ise araba ile oynamayı tercih ettikleri saptanmıştır. Bu araştırma sonucunda Türk ve Suriyeli çocukların cinsiyet rollerine özgü olarak yetiştirildiği söylenebilir. Yine farklı kültürlerde yapılan diğer araştırmalarda da çocukların cinsiyetlerine bağlı olarak oyuncak tercihinde buldukları ve ebeveynlerin de bu konuda önemli bir faktör olduğu belirlenmiştir (Adak Özdemir ve Ramazan, 2012; Alexander, 2006; Bağçeli Kahraman ve Arabacıoğlu, 2018; Bağçeli Kahraman ve Başal, 2011; Frost, Wortham ve Reifel, 2008; Gülay Ogelman ve ark., 2019; Karaman ve Köksal Akyol, 2011; Özyürek, 2019; Panarese, 2015; Pilten ve Pilten, 2013). Bu durumda toplumların çocuk yetiştirmede genel olarak kız ve erkeklere özgü yetiştirme tarzları uyguladıkları söylenebilir.

Ancak bu araştırma sonucundan farklı olarak yapılan araştırmalar çocukların çizimlerinde ve görüşlerinde oyun materyallerine yer verdikleri kadar teknolojik aletlere de yer verdiklerini belirlemişlerdir (Clements, 2004; Fjørtoft, 2001; Karaman ve Köksal Akyol, 2011; Kesicioğlu, Hacıbrahimioğlu ve Aktaş, 2019; Ördem ve Yıldız, 2018). Sapsağlam (2018) bu durumun nedeninin çocukların yaşları yükseldikçe elektronik aletlerle oynanan oyunlara erişiminin kolaylaşması olduğunu ifade etmektedir. Nitekim Akçay ve Özcebe (2012), çocukların yaşları büyüdükçe bilgisayar oyunları oynama sürelerinin arttığını belirtmektedirler. Bu durum çocukların boş zaman etkinliklerinin sokaktan eve kaydığını göstermekle birlikte, doğru kullanılmadığında teknolojinin çocukların davranışlarını olumsuz etkileyebileceği de söylenebilmektedir. Bu araştırma sonucunda çocukların teknolojik aletlere yer vermemeleri ve dış oyun alanlarını daha çok tercih etmeleri çocukların oyundan uzaklaşmaması adına sevindiricidir. Ancak teknolojiden uzak olmaları yenilikleri göremediklerinin de bir göstergesi olabilir. Bu durumda okulların ve ailelerin teknolojiye ihtiyaçları olabilir. Yapılan araştırmalar Suriyeli göçmenlerin bulunduğu ülkelerdeki devlet okullarının daha sınırlı imkânlarla sahip olduklarını, özellikle araç-gereç ve materyallerde sorunlar yaşandığını göstermektedir (Sirin ve Rogers Sirin, 2015; Watkins ve Zyck, 2014). Ayrıca Suriye'den göçle gelen ailelerin yoksullukla karşı karşıya kaldıkları da ifade edilmektedir (İkizoğlu, Dölek ve Çiftçi, 2007). Nitekim okulun bulunduğu bölge de düşük sosyo-ekonomik düzeyde ailelerin yaşadığı bir bölge olarak belirtilmektedir. Bu nedenle çocukların genel olarak tablet, telefon gibi teknolojik aletlere ulaşamamaları normal karşılanmaktadır.

Türk ve Suriyeli çocukların çok renk kullanmayı tercih ettikleri ve en çok tercih edilen renklerin mavi, sarı ve kırmızı olduğu saptanmıştır. Ördem ve Yıldız (2018) 3. Sınıf çocuklarının oyun algılarını belirlemeyi amaçladıkları araştırmada en çok kullanılan renklerin mavi, sarı ve pembe olduğunu belirlemişlerdir. Karaman ve Köksal Akyol (2011) çocukların genellikle çizdikleri oyuncakları boyama eğiliminde olduklarını ve bu durumun cinsiyete göre değişmediğini belirtmektedirler.

Çocukların oynadıkları oyunlar, kültürden etkilenmekte ve kültürlerde oyun açısından ortak ya da farklı noktalar da bulunabilmektedir (Gülay Ogelman ve Ersan, 2014; Trawick Swith, 2013). Nitekim Gülay Ogelman ve arkadaşları (2019) Türk ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşı çocukların oyunlarını incelediği araştırmada

oyunların genel olarak birbirine benzediğini belirlemişlerdir. Yine Bayar Çelebi'nin (2007) Türk ve Azerbaycan çocuklarıyla yaptıkları araştırma sonucunda oyunlarında farklılıklar olmadığı belirlenmiştir. Ancak Farver, Kim ve Lee-Shin, (2000) Amerikalı ve Koreli çocukların oyunlarında farklılıkların olduğunu ve Koreli çocukların daha az sosyo-dramatik oyunlar oynadıklarını belirlemişlerdir. Ayrıca Duman ve Temel (2011) Türkiye ve Amerika'da anasınıfına devam eden çocukları gözlemledikleri araştırmada çocukların oyunlarında benzerlikler olsa da uygulanan programa ve yaşanılan kültüre bağlı farklılıklar olduğunu belirlemişlerdir. Bu araştırmada Türk ve Suriyeli iki farklı kültürde yetişen, ancak aynı ülkede yetişen çocukların oyunları araştırılmaya çalışılmıştır. Yapılan araştırmalarda görüldüğü gibi çocukların oyunlarında kültürler arası farklılıklar ya da benzerlikler olabilmektedir. Bu araştırmada da çocukların oyunlarında farklılıklar gözlemlense de benzerliklerin daha fazla olduğu belirlenmiştir. Çocukların aynı bölgede doğmalarının da oyun algılarının benzer olmasında etkisi olduğu düşünülmektedir. Ancak kız çocuklarının tercih ettikleri oyun alanlarının farklı olması, çocukların aile yaşantılarının farklılığından kaynaklanıyor olabilir.

Türk ve Suriyeli okul öncesi dönem çocuklarının oyun algılarının belirlenmeye çalışıldığı bu araştırmanın sonuçlarından yola çıkılarak aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

- Bu araştırma Kilis ilinde bir anaokulunda gerçekleştirilmiştir. Farklı illeri de içine alan Türk ve Suriyeli çocukların oyun algılarını belirlemeye yönelik kapsamlı bir çalışma yapılabilir.
- Bu araştırmada Türk ve Suriyeli çocukların oyun algıları çizdikleri resimler yoluyla belirlenmeye çalışılmıştır. Gözlem tekniği ile çocukların oyunlarıyla ilgili bilgi toplanarak daha derinlemesine bilgi edinilebilir.
- Araştırma sonucunda Türk ve Suriyeli çocukların kendi cinsiyetindeki çocuklarla oynamayı tercih ettikleri belirlenmesine rağmen Suriyeli çocukların ebeveynleriyle de oynamayı tercih ettikleri belirlenmiştir. Bu durumun nedeninin derinlemesine belirlenmesinin ve çocukların sağlıklı sosyalleşmeleri için gerekli önlemlerin alınmasının önemli olduğu düşünülmektedir.
- Çocukların resimlerinde teknolojik aletleri çizmemeleri her ne kadar sevindirici de olsa, teknolojik aletlerden mahrum kalmamaları da gerekmektedir. Suriyeli çocukların devam ettikleri okullardaki teknolojik aletlerin kullanımına yönelik araştırmaların yapılması gerektiği de düşünülmektedir.

## KAYNAKLAR

ADAK ÖZDEMİR, Atiye & RAMAZAN, Oya (2012), "Oyuncağa Çocuk, Anne Ve Öğretmen Bakış Açısı." *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 1-16.

AKÇAY, Duygu, & ÖZCEBE, Hilal (2012), "Okul Öncesi Eğitim Alan Çocukların Ve Ailelerinin Bilgisayar Oyunu Oynama Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi." *Çocuk Dergisi*, 12(2), 66-71.

AKSOY, Ayşe Belgin (2014), “Erken Çocukluk Döneminde Oyun ve Oyunun Gelişimsel Katkıları.” A. B. Aksoy ve H. Dere Çiftçi (Ed.). **Erken Çocukluk Döneminde Oyun** içinde, Ankara: Pegem Akademi,2-17.

ALEXANDER, G. M. (2006), “Associations Among Gender-Linked Toy Preferences, Digit Ratio, And Spatial Ability: Evidence From Eye-Tracking Analysis”. **Arch. Sex. Behav.**, 32, 699–709

ANTHONY, K. I., OLU, O. I.ve BAZZA, M. B. (2020), “ Migration and Children”. **Villanova Journal of Social Sciences, Arts and Humanities**, 2(1), 91-95.

BAĞÇELİ KAHRAMAN, Pınar, ve ARABACIOĞLU, Betül (2018), “Çocukların Anne-Babalarına Yönelik Algıları İle Anne-Çocuk Etkileşiminin Cinsiyet Rollerini Açısından İncelenmesi”. **Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 22, 1-16.

BAĞÇELİ KAHRAMAN, Pınar ve BAŞAL, Handan Asûde (2011), “Anne Eğitim Düzeyine Göre Çocukların Cinsiyet Kalıpyargıları İle Oyun Ve Oyuncak Tercihleri”. **E-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences**. 6, (1),1344-1366

BAYAR ÇELEBİ, Didem (2007), “Türkiye Ve Azerbaycan’daki Çocuk Oyunları Ve Oyuncaklarının Karşılaştırmalı İncelemesi”(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çağdaş Türk Lehçeleri Ve Edebiyatları Anabilim Dalı, Muğla.

BAYKOÇ DÖNMEZ, Necate (1992), “Çocuğun Sosyal Ve Duygusal Gelişiminde Oyunun Rolü”. **Okul Öncesi Dergisi**, 43, 10-12.

BLOCK, K., CROSS,S., RIGGS, E. ve GIBBS, L.(2014), “Supporting Schools to Create an Inclusive Environment for Refugee Students”. **International Journal of Inclusive Education**,18(12),1337-1355.

CAN YAŞAR, Münevver, UYANIK AKTULUN, Özgün, HAMİDEN KARACA, Nezahat ve TEKE, Hülya (2018), “Okul Öncesi Eğitimin 48-66 Aylar Arasındaki Suriyeli Çocukların Gelişimine Etkisi”. **Electronic Turkish Studies**, 13(27), 341-366.

CHERNEY, I.D., SEIWERT, C.S., DICKEY, T.M., ve FLICHTBEIL, J.D., (2006), “Children’s Drawings: A Mirror To Their Minds”. **Educational Psychology**, 26(1), 127-142.

CLEMENTS, R. (2004), “An Investigation of The Status of Outdoor Play”. **Contemporary Issues In Early Childhood**, 5(1), 68-80.

ÇAKAN, Ayşe; MERCAN, Melek; UZUN, Elif Mercan (2018), “ Okul Öncesi Kurumlarına Devam Eden Mülteci Çocukların Sosyal-Duygusal Gelişimleri”, **Zorunlu Göçler Ve Doğurduğu Sosyal Travmalar**, (Yay. Adem Solak) ,264-294.

ÇAKMAK, Aygen ve DARICA, Neslihan (2012), “7-11 Yaş Grubu Kurumda ve Ailesi Yanında Büyüyen Kız ve Erkek Çocuklarının Anne Figürü Çizimlerinin Duygusal Gelişim Açısından İncelenmesi”. **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, 11(41), 147-160.

DUMAN, Gökhan, ve TEMEL, Z. Fulya. (2011), “Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri’nde Anasınıfına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının İncelenmesi”. **Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 1(1), 279-298.

ERBAY, Filiz, ve DURMUŞOĞLU SALTALI, Neslihan (2012), "Altı Yaş Çocuklarının Günlük Yaşantılarında Oyunun Yeri ve Annelerin Oyun Algısı". *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 249-264.

ERDEN, Şule, ve ALİSİNANOĞLU, Fatma (2002), "Anaokullarına Devam Eden Çocukların Ebeveynlerinin Çocuk Oyun Ve Oyuncakları Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi". *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(22), 42-49.

Erdoğan, Murat, M. (Ed.). (2017). *Kopuş" Tan" Uyum" A Kent Mültecileri: Suriyeli Mülteciler ve Belediyelerin Süreç Yönetimi: İstanbul Örneği*. İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları.

ERDOĞAN, Serap, HAKTANIR, Gelengül, KÖKSAL AKYOL Aysel ve ÇAKIR İLHAN, Ayşe (2004), "Oyun Oynamak İstedğim Yer Altı Yaşındaki Çocukların Resimleri Üzerinde Bir İnceleme: Türkiye Örneği". *Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı, Bildiri Kitabı 2*, İstanbul: Ya Pa Yayın, 285-299.

ERSOY, Ali, ve TÜRKKAN, Burçin (2009), "Perceptions about Internet in Elementary School Children's Drawings". *Elementary Education Online*, 8(1), 57-73.

FARVER, J. A. M., KIM, Y. K., ve LEE-SHIN, Y. (2000), "Within Cultural Differences: Examining Individual Differences in Korean American and European American Preschoolers' Social Pretend Play". *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 31(5), 583-602.

FJØRTOFT, I. (2001), "The Natural Environment As a Playground for Children: The Impact Of Outdoor Play Activities in Pre-Primary School Children". *Early Childhood Education Journal*, 29(2), 111-117.

FROST, J.L., WORTHAM, S., & REIFEL, S. (2008), *Play and Child Development*. NJ: Merrill Prentice Hall. <https://www.pearsonhighered.com/program/Frost-Play-and-Child-Development-4thEdition/PGM141867.html>. Erişim tarihi: 24.10.2019

GÜLAY OGELMAN, Hülya ve ERSAN, Ceyhun (2014), Okul Öncesi Dönemde Aile. S. Seven (Ed.). *Okul Öncesi Eğitime Giriş içinde*, Ankara: Pegem Yayıncılık, 226-247.

GÜLAY OGELMAN, Hülya , AYTAÇ, Pembe, EROL, Ahmet, ERDENTUĞ, Fulçağ Gizem, YOLAÇ, Özlem A., ve ÖZBİLENLER, Menekşe G. (2019), "Anne-baba ve çocuk görüşleri doğrultusunda oyun". *International Anatolia Academic Online Journal/Social Science Journal*, 5(2), 65-87.

HUIZINGA, J. (2006), *Homo Ludens: Oyunun Toplumsal İşlevi Üzerine Bir Deneme*. M. A. Kılıçbay (Çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayıncılık.

İKİZOĞLU, Musa & DÖLEK, Bilge Ö. & ÇİFCİ, Elif G. (2007), "Çalışan Çocukların Sorunları ve Geleceğe İlişkin Beklentileri", *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 18(2), 21-36

JOHNSON, B., ve CHRISTENSEN, L. (2014), *Eğitim Araştırmaları: Nicel, Nitel Ve Karma Yaklaşımlar* (Çev. Ed. SB DEMİR) Ankara: Eğiten Kitap.

KARAMAN, Yıldız ve KÖKSAL AKYOL, Aysel (2011), "Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Yaptıkları Resimlerde Oyuncak Çizimlerinin



İncelenmesi". *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(3), 277-296.

KESİCİOĞLU, Oğuz Serdar, HACİBRAHİMOĞLU, Yıldırım ve AKTAŞ, Banu (2019), "An Examination of Preschool Aged Children's Perceptions of Play". *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18),451-472.

KOÇYİĞİT, Sezai, ve BAYDİLEK, Nisa B. (2015), "Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Oyun Algılarının İncelenmesi". *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 1-26.

MANNING, K. ve SHARP, A. (1977), *Structuring Play in The Early Years at School*. London: Schools' Council.

METİN-ASLAN, Özge ve ÜSTÜN, Elif (2013), "Kinetik Aile Çizim Testinin Stil Ve Hareket Boyutları", *International Journal of Social Science*, 6 (4), 599-614.

ÖRDEM, Özlem, ve YILDIZ, Filiz (2018), "Çocukların Oyun Kavramına Yönelik Algıları ve Düşünceleri." *Electronic Turkish Studies*, 13(18), 1007-1019.

ÖZGER, Betül Y. ve AKANSEL, Ayşe (2019), "Okul Öncesi Sınıfındaki Suriyeli Çocuklar ve Aileleri Üzerine Bir Etnografik Durum Çalışması: Bu Sınıfta Biz De Varız!" *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(3), 942-966.

ÖZYÜREK, Arzu (2019), "Yakın Geçmişte Çocukların Oynadıkları Oyun Ve Oyuncaklar". *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (37), 105-119.

PANARESE, P. (2015), "Selling Gender: The Representation of Boys And Girls In Italian Toy Commercials". *Italian Journal of Sociology of Education*, 7(3), 335-361.

PATTON, M. Q. (2014), *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri* (Ed. M. Bütün ve SB. Demir). Ankara: Pegem Akademi.

PEHLİVAN, Hülya (2012), *Oyun Ve Öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık

PEHLİVAN, Hülya (2016). Oyunun gelişim ve öğrenmedeki rolü. *Journal of Human Sciences*, 13(2), 3280-3292.

PİLTEN, Pusat, ve PİLTEN, Gülhiz (2013), "Okul Çağı Çocuklarının Oyuna İlişkin Algılarının Değerlendirilmesi". *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 15-31.

SABAN, Ahmet ve ERSOY, Ali (2016), *Eğitimde Nitel Araştırma Desenleri* (1. Baskı) Ankara: Anı Yayınları.

SAPSAĞLAM, Özkan (2018), "Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Değişen Oyun Tercihleri". *Journal of Kırşehir Education Faculty*, 19(1), 1122-1135.

SARACHO, O. N. (1996), "The Relationship Between The Cognitive Style And Play Behaviors Of 3 To 5 Year Old Children". *Personel Individual Diffrent*. 21. 863-876.

SEYREK, Hilmi ve SUN, Muammer (2006), *Okulöncesi Eğitiminde Oyun*. İzmir: Müzik Eserleri Yayınları

- SİRİN, S. R. ve ABER, J. L. (2018). Increasing Understanding for Syrian Refugee Children with Empirical Evidence. *Vulnerable Children and Youth Studies*.13 (1), 1-6.
- SİRİN, S. R., & ROGERS SİRİN, L. (2015). *The Educational and Mental Health Needs of Syrian Refugee Children*. Washington, DC: Migration Policy Institute.
- SÖHN, J., ve V. ÖZCAN. (2006), "The Educational Attainment of Turkish Migrants in Germany", *Turkish Studies*, 7 (1), 101-124
- TRAWICK-SWITH, J. (2013), "Sembolik Düşünce; Okul Öncesi Yıllarda Oyun, Dil Ve Okuryazarlık". *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim: Çok Kültürlü Bir Bakış Açısı* (Çev.Y. Öztürk), Nobel Yayınları: Ankara, 254-293.
- TUĞRUL, Belma, METİN ASLAN, Özge, ERTÜRK, Gözde ve ALTINKAYNAK, Şenay (2014), "Anaokuluna Devam Eden Altı Yaşındaki Çocuklar İle Okul Öncesi Öğretmenlerinin Oyun Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi". *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 97-116.
- ULUOCAK, Gonca P. (2009), "Göç Yaşamış ve Yaşamamış Çocukların Okulda Uyumunu", *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*. 26, 35-44.
- UZUN, Elif M., ve BÜTÜN, Eda (2016), "Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Suriyeli Sığınmacı Çocukların Karşılaştıkları Sorunlar Hakkında Öğretmen Görüşleri". *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 72-83.
- WATKINS, K. ve ZYCK, S. A. (2014), *Living on Hope, Hoping for Education. The Failed Response to the Syrian Refugee Crisis*. London: ODI.
- YAVUZER, Haluk (2016), *Resimleriyle Çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi
- YILDIRIM, Ali, ve ŞİMŞEK, Hasan (2006), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- YILMAZ, Aynur, & PALA, Şengül (2019), "Opinions Related to Play Concept of Children in Early Childhood". *Pegem Eğitim Ve Öğretim Dergisi*, 9(3), 945-978.